

) Pregled povijesti američke književnosti

- Puritanci i raniji doseljenici.
- Deklaracija nezavisnosti.
- Romantizam (F.Cooper i E.A.Poe).
- H.Melville i N.Hawthorne.
- W.Whitman i Transcedentalizam.
- M.Twain i regionalisti (pučki humor i američka posebnost).
- Realizam i naturalizam do T.Dreisera.
- T.Dreiser, F.S.Fitzgerald i "američki san".
- Prodor u Evropu oko Prvog svjetskog rata.
- Književnost američkog Juga.
- Crnačka književnost.
- Suvremena kretanja.

PLAN POSTDIPLOMSKOG STUDIJA AMERIKANISTIKE

Kolegiji prve godine	sati
1. Politička povijest SAD	20
2. Socijalna povijest SAD	20
3. Pregled povijesti Američke književnosti	20
4. Američki društvenopolitički sistem	20
5. Uvod u studij Amerikanistike	10
Kolegiji druge godine	(90)
6. Teme iz političke povijesti i sadašnjice SAD	20
7. Suvremena društvena pitanja u SAD	20
8. Teme iz američke književnosti	20
9. Američki privredni sistem	10
10. Religija u američkom društvu	10
11. "Otvoreni" kolegij	10
	(180)

Kao što vidimo, u prvoj godini stječu se temeljna znanja na kojima se može graditi analitički pristup složenom fenomenu američkog društva. Ta su znanja strukturirana kao četiri središnja kolegija (core subjects), prva tri od kojih tvore sažeti ali kronološki potpun pregled usporednog razvoja američkog društva na osnovnim pravcima: političke povijesti, socijalne povijesti i povijesti književnosti. Četvrti kolegij upućuje u temeljne institucije američkog društveno-političkog sistema, kao neophodna znanja za sve aspekte opisa američkog društva. Peti, metodološki, kolegij definira američke studije kao akademsku disciplinu i uvodi u njezinu metodologiju.

Već u prvoj godini, nastava se sa stručne i faktografske razine usmjerava prema problematizaciji i sintezi. U drugoj godini studija problematizacija i sinteza su osnovna načela nastave. Tri središnja kolegija iz prve godine nastavljaju se, ali sada strukturirani kao sklopovi odabranih tema kojima se problematiziraju temeljna znanja stečena u prvoj godini. Slijede kolegiji br. 9 i 10 koji se bave područjima nezaobilaznim za razumijevanje suvremenog američkog društva. "Otvoreni" kolegiji pružat će analizu pojedinih značajnih i specifično američkih tema (npr. masmediji u SAD, američki film, američki sistem obrazovanja i slično), varirajući ih već prema sastavu slušača odnosno raspoloživosti predavača.

Pobliže o sadržaju svakog kolegija vidi u Opisu (programu) kolegija (pod D).

Nastava se pretežno izvodi u obliku predavanja, uz seminarski tip rada zastupljen prema potrebi, naročito u drugoj godini studija. To je posebno značajno za metodološki aspekt studija, to jest za razvijanje samostalnosti u primjeni interdisciplinarnog pristupa, nakon uvodnog metodološkog kolegija u prvoj godini.

OBRAZLOŽENJE, PLAN I PROGRAM POSTDIPLOMSKOG STUDIJA AMERIKANISTIKE

A. OBRAZLOŽENJE

Prirodni akademski razvoj svake struke vodi od dodiplomske prema postdiplomskoj razini, dakle od praktičnih i teoretskih znanja definiranih i omeđenih profesionalnim potrebama struke, prema višoj kvaliteti intenzivnog znanstvenog pristupa struci, s naglaskom na problemskom i istraživačkom te, danas sve češće, interdisciplinarnom.

Polustoljetni razvoj dodiplomske anglistike na ovom Sveučilištu doveo je do posebnog Odsjeka za anglistiku (na Filozofskom fakultetu), unutar kojeg su dosad nastale tri katedre: za englesku književnost, za engleski jezik i za amerikanistiku. Treća i najnovija od njih (1982), Katedra za amerikanistiku obuhvaća područja američke književnosti, američkog engleskog i američke civilizacije. Nastala je kao prirodna posljedica specifičnosti anglistike kao struke u kojoj je snažno prisutna britansko-američka dvojnost na području jezika, književnosti i kulture. Radi se dakle o anglističkoj katedri koja se, unutar okvira anglistike i na dodiplomskoj razini, bavi izučavanjem i podučavanjem pretežno književno-jezične materije.

Međutim, gotovo četverostoljetni, znanstveno kompleksan i umnogočemu jedinstveni fenomen američkog društva i kulture danas predstavlja ogromno, razgranato i samostalno područje akademskog izučavanja, tzv. American Studies. Anglistički pristup njemu, kao što smo vidjeli, ne obuhvaća: američku povijest (političku, socijalnu, kulturnu, intelektualnu, privrednu), politički sustav SAD, sociološku i kulturnoantropološku analizu američkog društva, povijest i ulogu religije u američkom društvu, američku kulturu (elitnu i pučku, specifično likovne i scenske umjetnosti i muziku), fenomen masmedija, film, socijalnu i kulturnu geografiju, SAD, privredni sustav SAD, američki pravni sistem.

Osim toga, znanstveni tretman ovako kompleksnog fenomena i njegov sintetski obuhvat moguć je samo interdisciplinarnim pristupom. Zaključak koji se nakon svega ovoga nameće jest: ovako kompleksno definirana amerikanistika kao akademska struka zahtijeva izučavanje na posebnom interdisciplinarnom postdiplomskom studiju.

Predmet takvog studija bilo bi dakle, najkraće rečeno, znanstveno izučavanje SAD kao kompleksnog sociokulturnog fenomena putem interdisciplinarne analize i sinteze. Cilj studija bilo bi osposobljavanje polaznika za samostalan istraživački, odnosno analitički, rad na tom području.

U strukturi postdiplomskih studija na ovom Sveučilištu, predloženi studij pružio bi novu mogućnost nastavljanja sljedećih dodiplomskih studija: anglistike, povijesti, komparativne književnosti, sociologije, etnologije, politologije, muzikologije, geografije. Međutim, i bez obzira na prethodni dodiplomski studij, znanja i metodologija interdisciplinarnog pristupa stečeni na takvom studiju bili bi vrlo i neposredno korisni za osobe usmjerene prema zvanjima (ili već zaposlene) u području: novinarstva, televizije, radija, izdavaštva, kulture, diploma-

cije, vanjske trgovine, turizma, znanstvenoistraživačkog rada, sveučilišne nastave, prevodilaštva i slično.

Zanimanje za takav studij, kao i domaći predavački potencijal za njega, provjereni su na četiri dosadašnja Seminara iz amerikanistike (1982-85). Održani u Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku, u okviru programa suradnje između Sveučilišta u Zagrebu i istaknutih američkih sveučilišta Indiana University i UCLA, okupili su dosad dvadesetak domaćih i jednaki broj američkih predavača. Po struci to su bili: amerikanisti, anglisti, sociolozi, pravnici, komparatisti, povjesničari umjetnosti, historičari, politolozi, teatrolozi, ekonomisti. Slušači, čiji je broj, stalno rastući, prošle godine premašio 30, bili su: mladi institutski istraživači (politolozi, sociolozi, komparatisti), sveučilišni asistenti (s prava, anglistike, politologije), medijski komentatori, doktorandi i postdiplomandi (anglistike, komparatistike, politologije) te absolventi i studenti završnih godina anglistike. Provedena anketa (1984) pokazala je visoki udio onih koji bi se upisali na postdiplomski studij amerikanistike da on postoji, ili bi to bili učinili da je postojao. Čak je navedeno i desetak određenih tema magistarskih radnji na kojima bi anketirani u tom slučaju radili.

Konačno, kao prvi interdisciplinarni studij određenog sociokulturnog entiteta, predloženi studij mogao bi, i trebao, potaknuti slične postdiplomske studije. Mi tako nemamo na ovom, ali ni na jednom drugom sveučilištu u zemlji, interdisciplinarnih postdiplomskih studija na kojima bi se formirali mladi stručnjaci za znanstveno tumačenje i praćenje fenomena kao što su, na primjer, latinskoamerička hemisfera, arapski svijet, Crna Afrika ili kinesko društvo, da navedemo samo neke najvažnije. Takva poticajna uloga predloženog studija, kao prethodnika moguće nove kategorije društvenohumanističkih postdiplomskih studija, daje mu nesumnjive dodatne dimenzije i, vjerujemo, učvršćuje njegovu opravdanost. Pogotovu u ovom društvu koje traži svoje aktivno mjesto u međunarodnim procesima privredne, tehnološke i kulturne suradnje, a na osnovama načela i politike nesvrstavanja.

B. NASTAVNI PLAN I PROGRAM STUDIJA

Da bi se ostvarile intencije i postigao cilj predloženog studija, definirani u prethodnom tekstu, neophodan je takav program studija koji predviđa i omogućuje u jednakoj mjeri stjecanje znanja iz materije studija (američko društvo kao sociokulturni fenomen) i usvajanje za to nužne znanstvenoistraživačke metodologije (interdisciplinarni pristup). Osim toga, zbog očekivane raznolikosti stručnih profila polaznika (anglisti, sociolozi, politolozi, historičari itd.), važna funkcija programa je i što veća homogenizacija njihovog znanja i pristupa.

Radi svega toga, program se ostvaruje u dva glavna nastavno-kronološka bloka: prva godina studija (5 kolegija, ukupno 90 sati nastave) i druga godina (6 kolegija, 90 sati).

Radi svega toga, program se ostvaruje u dva glavna nastavno-kronološka bloka: prva godina studija (5 kolegija, ukupno 90 sati nastave) i druga godina (6 kolegija, 90 sati).

PLAN POSTDIPLOMSKOG STUDIJA AMERIKANISTIKE

Kolegiji prve godine	sati
1. Pregled političke i socijalne povijesti SAD	25
2. Ideje i pokreti u američkom društvu (I)	25
3. Američki društvenopolitički sistem	20
4. Geografske i kulturne regije SAD	10
5. Uvod u studij amerikanistike	10
Kolegiji druge godine	(90)
6. Teme iz političke povijesti i sadašnjice SAD	20
7. Suvremena društvena pitanja u SAD	20
8. Ideje i pokreti u američkom društvu (II)	20
9. Američki privredni sistem	10
10. Religija u američkom društvu	10
11. "Otvoreni" kolegij	10
	(180)

Kao što vidimo, u prvoj godini studija definiraju se američke studije kao akademska disciplina i slušači se uvode u njezinu metodologiju (kolegij br. 5). Preostali kolegiji te godine pružaju temeljna znanja na kojima se može graditi analitički pristup složenom fenomenu američkog društva. Kolegiji br. 1 i 2 oblikovani su kronološki, s time da kolegij br. 2 jedini ima kontinuitet sadržaja i forme kroz obje godine, pa se tako može nazvati stožernim kolegijem studija (što je i logično, jer osnovni element za razumijevanje jednog društva su njegove ideje). Funkcije kolegija br. 3 i 4 jasne su, vjerujemo, same po sebi.

Već u prvoj godini, nastava se sa stručne i faktografske razine razvija prema problematici i sintezi. U drugoj godini studija, problematizacija i sinteza su temeljna načela nastave. Kolegiji br. 6 i 7 nadovezuju se na temeljna znanja iz kolegija br. 1, ali sada strukturirani kao sklopovi odabranih tema kojima se ta znanja problematiziraju. Kolegiji br. 8 i 9 bave se područjima nezaobilaznim u svakom izučavanju američkog društva. "Otvoreni" kolegiji pružat će analizu pojedinih značajnih i specifično američkih tema (npr. masmediji, urbana Amerika, američki film, obrazovanje u SAD i slično), varirajući ih već prema sastavu slušača odnosno raspoloživosti predavača.

Pobliže o sadržaju svakog kolegija vidi u Opisu (programu) kolegija (pod D).

Nastava se pretežno izvodi u obliku predavanja, uz seminarski tip rada zastupljen prema potrebi, naročito u drugoj godini studija. To je posebno značajno za metodološki aspekt studija, to jest za razvijanje samostalnosti u primjeni interdisciplinarnog pristupa, nakon uvodnog metodološkog kolegija u prvoj godini.

Mentorski rad (grupni i individualni, do 20 sati), u fazi izrade magistarske radnje, pomaže magistrandima da se do kraja metodološki osposobe za samostalan, interdisciplinarni analitičko-istraživački rad na specifičnoj sociokulturnoj građi.

Prisustvovanje redovitim interdisciplinarnim Seminarima iz amerikanistike u Interuniverzitetskom centru za postdiplomske studije u Dubrovniku obavezno je za sve polaznike. Tako se dvaput u toku studija polaznicima pruža dodatna, tematski oblikovana, građa s raznih područja američkih studija. Aktivno sudjelovanje u radu tih seminara, s njihova 64 sata predavanja (32 svake godine) značajno obogaćuje sadržaj postdiplomskog studija, a slušače neposredno izlaže metodologiji interdisciplinarnog pristupa. (Seminar je detaljnije opisan u Obrazloženju.)

Na kraju prve godine studija polaže se godišnji ispit (iz građe kolegija br. 3 i 4) kojim se provjerava kako su usvojena temeljna znanja o SAD. Ispit je uvjet za upis u 3. semestar. Na kraju druge godine polaže se završni ispit (iz građe kolegija br. 1, 2, 6 i 8). Završnim ispitom provjerava se mogućnost sintetiziranja i problematiziranja stečenog znanja.

Temu magistarske radnje i mentora slušači biraju prije upisa u završni, četvrti semestar.

Slušači moraju položiti sve ispite i predati magistarsku radnju najkasnije dvije godine po apsolviranju. Po uspješnom završetku studija te predaji i obrani magistarske teze, Filozofski fakultet u Zagrebu podjeljuje kandidatima znanstveni stupanj "magistra američkih studija".

C. UVJETI ZA UPIS I ORGANIZACIJA STUDIJA

Pravo natječaja za upis u postdiplomski studij amerikanistike imaju kandidati koji su diplomirali (s 3,5 kao najnižom prosječnom ocjenom iz stručnih predmeta) sljedeće struke: anglistiku, sociologiju, politologiju, etnologiju, povijest, komparativnu književnost, teatrologiju, filmologiju, povijest umjetnosti i muzikologiju.

Kandidatima koji su (sa sličnom prosječnom ocjenom) diplomirali: ekonomiju, pravo, geografiju, marksizam, (čistu) filozofiju, arhitekturu, likovnu akademiju i bogosloviju – a u iznimnim slučajevima i neku drugu struku, fakultet ili četverogodišnju visoku školu – odobravat će se pravo natječaja prema individualnim slučajevima (a ovisno o smjeru unutar studija, temi diplomске radnje i slično). O upisu takvih kandidata – kao i svih kandidata s nižom prosječnom ocjenom od tražene – odlučivat će upisna komisija na osnovi rezultata posebnog kvalifikacijskog ispita.

Od kandidata se očekuje aktivno vladanje engleskim jezikom zbog prirode struke i sudjelovanja stranih predavača u nastavi. To se znanje provjerava prije upisa, a od provjere su izuzeti diplomirani anglisti.

Postdiplomski studij otvara se za najmanje 15 kandidata. Gornja granica za upis je 35 kandidata.

Nastava se izvodi u obliku semestralnih sesija: jedna po semestru u trajanju od 6 do 10 dana, odnosno 36 do 60 sati nastave. Sesija u zimskom semestru povezuje se vremenski s održavanjem Seminara za amerikanistiku (početkom listopada/oktobra). Nastava se održava u Interuniverzitetskom centru za postdiplomske studije u Dubrovniku, Frane Bulića 4. Smještaj polaznika osiguran je u dormitoriju Centra.

Postdiplomski studij amerikanistike organizira Katedra za amerikanistiku, na Odsjeku za anglistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, zajedno s Interuniverzitetskim centrom za postdiplomski studij u Dubrovniku. Voditelj studija je prof. dr. Željko Bujas. Koordinator studija je dr. Ivan V. Matković.

Radi ostvarivanja i provođenja nastavnog plana i programa, uspostavlja se posebno Vijeće postdiplomskog studija amerikanistike u koje ulaze svi redoviti predavači na studiju.

D. OPIS (PROGRAM) KOLEGIJA

1) Pregled političke i socijalne povijesti SAD

- Kolonijalna Amerika (počeci nove civilizacije; političke institucije Juga; puritanske zajednice Nove Engleske).
- Uzroci i tok Američke Revolucije.
- Mlada nacija (izgradnja federacije; prve političke stranke; fenomen "granice"; reformatorska strujanja).
- Građanski rat i nakon njega (ropstvo kao kompleksni problem; tok rata; razdoblje Obnove; Novi Jug).
- SAD 1865-1900 (industrijalizacija i urbanizacija; doseljništvo).
- Na početku stoljeća (imperijalizam; socijalni reformizam; Prvi svjetski rat).
- Međuratno razdoblje (izolacionizam; kulturne i društvene promjene u 20-im godinama; privredna kriza i New Deal).
- Tri rata, 1941-1975 (Drugi svjetski rat; Amerika kao supersila; Korejski rat; Vijetnam).
- Poslijeratno društvo (tehnološki napredak i društvo obilja; pokret za građanska prava; previranje u 60-im godinama).
- Amerika danas (novi konzervatizam; kulturni pluralizam; postindustrijsko društvo).

2) Ideje i pokreti u američkom društvu (I)

- Puritanizam (korijeni u Engleskoj; puritansko društvo u američkim kolonijama; utjecaj puritanstva na temeljne američke institucije).
- Ideje Američke Revolucije (Paineov "Common Sense", T. Jefferson i Deklaracija nezavisnosti; Lockeova politička teorija i američki ustav; "Federalist Papers").
- Duh "granice" i ekspanzija na Zapad (F. Cooper, D. Crockett; Tocquevilleova "Demokracija u Americi"; Manifest Destiny).
- Razdor oko ropstva (abolicionistički tekstovi; stanovišta Juga; od ukidanja ropstva do segregacije).
- Socijalni darvinizam i ekonomski liberalizam (H. Spencer, T. S. Mill, Sumnerovi "Eseji").

- Progresivizam (H.George, E.Bellamy; U.Sinclair).
- Pragmatizam (W.James; J.Dewey; O.W.Holmes).
- Bihevioristi i frejdovci (J.B.Watson, B.F.Skinner; E.Erikson, R.Coles).
- Kulturna antropologija (F.Boas, R.Benedict, A.L.Kroeber, M.Mead, E.Sapir).
- Socijalne reforme New Deal.

3) Američki društvenopolitički sistem

- Korišteni američkog društvenog uređenja.
- Američki ustav (nastanak i razvoj; ustavna regulativa vlasti).
- Izvršna savezna vlast: predsjednik SAD (ovlasti; odnos s Kongresom; vanjska politika).
- Izvršna savezna vlast: kabinet, savezna ministarstva; savezne agencije.
- Zakonodavna savezna vlast (Kongres: Zastupnički dom, Senat; postupci u zakonodavstvu; ostale funkcije Kongresa).
- Savezni pravosudni sustav (Vrhovni sud; niži sudovi).
- Struktura vlasti na razini država (izvršna; zakonodavna; sudstvo).
- Lokalni organi vlasti (uprava velikih gradova; okružna uprava; razina općine).
- Vlast i financije (budžet; porezni sistem).
- Američki prema drugim društvenopolitičkim sistemima (specifično: britanskom i jugoslavenskom).
- Politički život u SAD; nacionalni i lokalni izbori.
- Republikanci i Demokrati (prije i danas).

4) (Socio)kulturene regije SAD

- Geografska/tradicionalna/(socio)kulturena regija (podregija, područje)
- Sjeveroistok; kulturni identitet; kulturene regije: Nova Engleska, New York i šire, Pensilvanija (Midland).
- Jug; pojam "Juga" u američkoj kulturi; kulturene podregije: istok (područja), zapad (Teksas).
- Pojam "Zapada" u američkoj kulturi; Srednji zapad (donji, gornji).
- Planinsko-pustinjski Zapad (regije: Rocky Mts., mormonska, unutrašnji Jugozapad).
- Zapadna obala (regije: pacifički Jugozapad, pacifički Sjeverozapad; područja: Južna Kalifornija. Puget Sound itd.).
- "SAD izvan SAD": Aljaska, Havaji.

5) Uvod u studij amerikanistike

- Definiranje američkih studija.
- Zašto američke studije?
- Dosadašnja i tekuća polemika oko američkih studija.
- Moguća područja; američke studije i "area studies".
- Mogući pristupi; interdisciplinarni pristup u američkim studijama.
- Američke studije kao izučavanje kulture (temeljni pojmovi: kultura, društvo).
- Metodologija sociokulturnih istraživanja.
- Teorija metodologije američkih studija ("holizam" ili "strukturalizam").
- Metodološke analize radova iz američkih studija.

6) Teme iz političke povijesti i sadašnjice SAD

- Taxation without Representation.
  - Teksas i Meksiko.
  - Samuel Gompers.
  - New Dealovci.
  - Political Action Committees.
- i slično

7) Suvremena društvena pitanja u SAD

- Demografski procesi u SAD (porast, raspodjela i unutrašnje migracije stanovništva).
- Socijalna stratifikacija (ekonomske klase; pokretljivost unutar socijalne strukture).
- Nezaposlenost; nezapošljivost; "underclass".
- Dominantna etnička skupina (WASP) i njezina kultura.
- Rasa u američkom društvu.
- Etničke i kulturne manjine (potkulture).
- Problem urbane Amerike.
- Potkultura droge.
- Slobodno vrijeme.
- Obitelj i brak u SAD.

8) Ideje i pokreti u američkom društvu (II)

- Protiv alijenacije (bitnici; kontrakultura; hipiji; H.Marcuse, N.O.Brown, P.Goodman).
- Sociološka analiza (D.Riesman, C.W.Mills, J.K.Galbraith, D.Bell, L.Mumford).
- Teorije masmedija i popkulture.
- Pokret građanskih prava (Black Power).
- Feministički pokret (B.Friedan, K.Millet i dr.).
- Druge manjine (etnici; autohtoni Amerikanci; homoseksualci).
- Ekološki pokret.
- Kultura narcisizma u sedamdesetim.
- Neokonzervatizam; Moral Majority.
- Kulturni pluralizam.

9) Američki privredni sistem

- Prirodna bogatstva SAD; mjesto SAD u svjetskoj proizvodnji.
- Privredni razvoj američkog društva.
- Pojedinaac i privreda slobodne inicijative; mala privreda.
- Kompanija u američkom privrednom sistemu.
- Tržište kapitala u SAD (burzovni mehanizam).
- Američki bankovni sistem; banke i monetarna politika.
- Fiskalna politika (nacionalni budžet; unutrašnji dug; porezni sistem).
- Kreditni i štedni mehanizmi; osiguranje; regulatorna uloga države; zaštita potrošača.
- Država i poljoprivreda.
- Sindikati u američkoj privredi.
- Vanjska trgovina SAD.
- Privreda u postindustrijskom društvu.

10) Religija u američkom društvu

- Temelji protestantizma; protestantizam i američki etos.
- Razvoj vjerskih zajednica u SAD.
- Glavne protestantske crkve (baptisti, metodisti).
- Manje protestantske zajednice.
- Fundamentalizam; evangelizam.
- Katolicizam u SAD.
- Židovske vjerske zajednice.
- Ostale vjere.
- Kršćanske i druge sekte.
- Crkva i država u SAD.
- Vjerska pripadnost i ekonomski status.
- Crkva i obrazovni sistem.

E. PREDAVAČI

1) domaći (oko 25):

anglisti (sveuč. u Zagrebu, Osijeku, Sarajevu, Ljubljani
i Nišu)
politolozi (Zagreb)
pravnici (Zagreb, Novi Sad)
ekonomisti (Zagreb)
filmolozi (Zagreb)
teatrolozi (Beograd, Zagreb)
historičari (Zagreb, Sarajevo)
muzikolozi (Zagreb)

(popis pred finaliziranjem)

2) strani (2-3 po sesiji) iz:

Fulbrajtovog programa u Jugoslaviji
American Participants Program
American Specialist Program